

Підводячи підсумки слід визнати, що в ст. 48 КК вміщено засіб, який дозволяє органам кримінальної юстиції узгоджувати фактичну оцінку соціальної шкідливості конкретного діяння із типовою небезпечністю діянь такого виду, співвіднести оцінку рівня суспільної небезпечності певної особи із такою ж ознакою, властивою особам, що вчиняють злочини, і координувати в залежності від цього способи реагування на порушення кримінального закону. Її існування є цілком виправданим з точки зору потреб застосування вітчизняного законодавства про кримінальну відповідальність згідно з принципами гуманізму, доцільності, економії кримінальної репресії. Причини зміни обстановки, яка обумовлює зміни офіційної оцінки діяння чи особи, що його вчинила, повинні мати суспільно-історичну природу й зовнішню детермінованість. Тому необхідно підкреслити, що поняття «зміна обстановки» має вужчий зміст, аніж той, якого намагаються йому іноді надати. Уявляється, що його правильне тлумачення дозволить забезпечити правильне застосування ст. 48 КК, що зменшить кількість випадків порушень кримінального закону в правозастосовній практиці.

Список літератури: 1. Курс уголовного права. Общая часть. Т. 1: Учение о преступлении. Учебник для вузов. Под ред. Н.Ф. Кузнецовой, И.М. Тяжковой. М., 2002. 2. Івасюк І.Г. Порядок звільнення від кримінальної відповідальності внаслідок зміни обстановки: Автореф. дис...канд. юрид. наук. Львів, 2002. 3. Палтсер А.Р. Освобождение от уголовной ответственности по советскому уголовному праву: Автореф. дис... канд. юрид. наук. Тарту, 1966. 4. Келина С.Г. Теоретические вопросы освобождения от уголовной ответственности. М., 1974. 5. Мальцев В.В. Изменение обстановки как основание освобождения от уголовной ответственности. // Укрепление законности предварительного расследования в условиях перестройки. Волгоград, 1990. 6. Скибицкий В.В. Освобождение от уголовной ответственности и отбывания наказания. К., 1987. 7. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року / За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. К., 2001. 8. Сверчков В. Критерии и условия освобождения от уголовной ответственности в связи с изменением обстановки // Российская юстиция. 1999. № 9. 9. Сабитов Р.А. Квалификация поведения лица после совершения им преступления. Омск, 1986. 10. Собрание узаконений и распоряжений рабоче-крестьянского правительства Украины. 1920. № 22. Ст. 438. 11. Собрание узаконений и распоряжений рабоче-крестьянского правительства Украины. 1926. № 13. Ст. 101. 12. Логвинова Н.А. Развитие личности и ее жизненный путь // Принцип развития в психологии. М., 1978.

Надійшла до редколегії 17.04.04

А.В. Коваленко

КЛАСИФІКАЦІЯ ОПЕРАТИВНО-ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ У ТЕОРІЇ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Використання науково-технічних засобів у правоохоронній діяльності оперативних підрозділів МВС України дозволяє своєчасно отримувати оперативно значиму інформацію, виявляти та фіксувати протиправну діяльність організованих злочинних груп, попереджувати, припиняти злочини та інші антисуспільні прояви, організовувати роботу з активного розшуку злочинців та інших осіб, виявляти й усувати причини та умови, що сприя-

ють скоєнню злочинів, тим самим ефективно реалізовувати вимоги діючого законодавства щодо захисту прав та інтересів людей, суспільства і держави в цілому від злочинних посягань.

Різноманітний характер оперативно-службової діяльності ОВС зумовлює і багатоплановість застосування в ній науково-технічних засобів із висуванням до них специфічних вимог. Наявність таких вимог у їх сукупності свідчить про існуючі різновиди технічних засобів, що використовуються у процесі дізнання, розслідування у кримінальних справах, при вирішенні завдань оперативно-розшукової, адміністративної, управлінської та іншої спеціальної діяльності [1, с.6].

Попередження, розкриття та розслідування злочинів включає в себе діяльність, в якій активно використовуються різноманітні науково-технічні досягнення, які в спеціальній літературі отримали назву «науково-технічні засоби» [2, с.121–128].

Сучасні дослідження в сфері оперативно-розшукової діяльності розглядають науково-технічні засоби як виготовлені з використанням наукових знань прилади, інструменти, матеріали, устаткування, що застосовуються в оперативно-розшуковій діяльності відповідно до науково розроблених рекомендацій з метою пізнання факторів і обставин, що становлять інтерес для вирішення завдань оперативних і слідчих підрозділів [3, с.17]. Одночасно робляться спроби класифікувати ці засоби. На думку Г.І. Грамовича, в залежності від виконуваних за їх допомогою функцій, науково-технічні засоби можна систематизувати на наступні групи: 1) науково-технічні засоби виявлення слідів і інших об'єктів; 2) науково-технічні засоби фіксації; 3) науково-технічні засоби вилучення; 4) науково-технічні засоби дослідження; 5) науково-технічні засоби, які використовуються в діяльності по попередженню злочинів; 6) науково-технічні засоби, що використовуються в діяльності по організації боротьби зі злочинністю [4, с.6–7].

Тривалий час у науковій літературі та у практичній діяльності правоохоронних органів України термін «науково-технічні засоби» пов'язувався лише з поняттями «криміналістична техніка» та «техніко-криміналістичні засоби» [5, с.41–46].

На думку М.В. Салтєвського, під науково-технічними засобами слід розуміти засоби, що використовуються у боротьбі зі злочинністю протягом процесуальних слідчих дій для збирання криміналістичної інформації [6, с.11–14].

Узагальнивши різні думки науковців, О.В. Юнацький під криміналістичною технікою розуміє сукупність приладів, апаратури, обладнання, інструментів, пристосувань, матеріалів, а також методів та прийомів їх застосування під час розкриття та розслідування злочинів. При цьому ставиться за мету знайти та зафіксувати сліди злочину – джерела криміналістичної інформації, дослідити їх, щоб отримати та закріпити цю інформацію, нарешті, забезпечити її використання в часі та просторі під час розкриття та розслідування злочинів [7, с.154].

Безумовно, теорія та практика ОРД багато чого перейняла у криміналістиці щодо застосування техніки. Але науково-технічні засоби, що використовуються в оперативно-розшуковій діяльності, мають обслуговувати істотно відмінну від слідчої сферу боротьби зі злочинністю – оперативно-

розшукову діяльність, у межах якої вони зародилися, удосконалюються і нормативно закріпилися. Про це свідчить той факт, що більшість засобів криміналістичної техніки може бути використана (і використовується) за необхідності поза слідчими діями для досягнення цілей оперативно-розшукової діяльності. Проте далеко не всі засоби оперативної техніки застосовуються, а отримані за їх допомогою дані реалізуються в кримінально-процесуальній діяльності [1, с.7].

Вивчаючи вплив криміналістичної техніки на рівень та якість розкриття та розслідування злочинів, В.О. Волинський підкреслював, що в сучасних умовах необхідно адаптувати її досягнення в контексті проблем розвитку оперативної техніки [8, с.102]. Тобто, оперативно-розшукова діяльність в сфері попередження і розкриття злочинів припускає використання засобів і прийомів криміналістичної, спеціальної й іншої техніки у формі спеціальних оперативно-технічних засобів у трьох основних напрямках цієї діяльності: по попередженню злочинів; забезпеченню швидкого і повного розкриття злочинів; розшуку злочинців, що переховуються [9, с.75].

На цій основі можна стверджувати про наявність поряд з криміналістичною технікою і переважно на її основі засобів і методів оперативної техніки, яка відрізняється цільовою спрямованістю, формами, специфічними ознаками і прийомами застосування, особливою нормативною регламентацією, юридичною природою отриманих за її допомогою даних [1, с.7].

У більшості наукових праць з проблем використання оперативної техніки для попередження, розкриття та розслідування злочинів науковці розуміють під нею сукупність різноманітних технічних засобів та прийомів їх використання [10, с.1; 11, с.63; 12, с.108].

Поділяючи цю точку зору, М.М. Лисов визначає оперативну техніку як науково обґрунтовану систему технічних засобів (спеціально сконструйованих або пристосованих) та технічних правил їх використання в процесі виконання оперативно-розшукових дій по виявленню, фіксації або створенню умов виникнення доказової інформації [13, с.108].

Тривалий час вивчаючи організаційно-тактичні особливості використання засобів ОРД для попередження та розкриття злочинів, І.П. Козаченко дійшов висновку, що оперативна техніка – це система, до якої входять технічні засоби, а також відповідні прийоми (методи), які використовуються ОВС при здійсненні оперативно-розшукових заходів, головним чином негласно, за правилами, які регламентують спеціальні нормативні акти МВС, з метою попередження, розкриття злочинів, розшуку злочинців, які переховуються, забезпечення режиму утримання засуджених [14, с.173].

Виходячи з цього та доповнюючи думки своїх попередників, Ю.Ю. Орлов пише, що оперативна техніка – це система технічних засобів і науково обґрунтованих прийомів їх правомірного застосування (здебільшого негласного) у процесі оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ з метою пошуку і фіксації фактичних даних про протиправну діяльність окремих осіб та груп для припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства [15, с.33].

Важливим моментом для розуміння та розкриття сутності і змісту поняття оперативної техніки є те, що воно є збірним, тобто таким, що охоп-

лює різноманітні за своєю спрямованістю дії та засоби. Тому в сучасних вітчизняних підручниках оперативна техніка розглядається як комплекс спеціально виготовлених або пристосованих приладів, пристроїв, апаратів, хімічних речовин, індикаторів тощо переважно негласного застосування при здійсненні оперативно-розшукових заходів [16, с.154–155].

Оперативно-технічні засоби, на думку О.М. Бандурки, – це сукупність технічних засобів та науково обґрунтованих прийомів їх правомірного і професійного використання у процесі оперативно-розшукової діяльності з метою ефективного впливу на об'єкти оперативно-розшукової діяльності [17, с.59–60].

Також не можна не погодитися з П.П. Артеменко, який вважає, що оперативна техніка традиційно належить до одного з елементів забезпечення, а також до ефективного засобу здійснення оперативно-розшукових заходів. На його думку, оперативна техніка (оперативно-технічні засоби) – це система спеціальних (оперативних), окремих видів криміналістичних та інших, (у широкому розумінні) технічних засобів і відповідних тактичних прийомів та методик їх правомірного застосування органами внутрішніх справ (здебільшого негласного) у процесі проведення оперативно-розшукової діяльності з метою ефективної боротьби зі злочинністю [1, с.7].

Провівши аналіз існуючих визначень оперативної техніки, слід підкреслити, що, на наш погляд, найбільш містке її поняття запропоновано В.П. Сапальовим. Під оперативною технікою, яку використовують у своїй діяльності підрозділи ДООС, він розуміє систему оперативно-технічних засобів та науково обґрунтованих прийомів їх правомірного негласного використання в процесі оперативно-розшукової діяльності за різними призначеннями оперативної служби. Водночас автор вважає, що оперативна техніка використовується для отримання оперативної інформації про протиправну діяльність окремих осіб та організованих угруповань; пошуку, фіксації предметів, документів, речових та інших матеріальних носіїв, які надалі будуть використані в оперативних цілях або в інтересах кримінального судочинства; ефективного проведення оперативно-розшукових заходів по виявленню та затриманню осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів; розшуку злочинців та викрадених осіб; документування злочинної діяльності; здійснення заходів, спрямованих на виявлення й нейтралізацію причин та умов, що сприяють вчиненню злочинів; управління наявними силами оперативних підрозділів; забезпечення заходів з технічного захисту, конспіративності та безпеки дій, приміщень, співробітників та транспорту [18, с.7].

Засоби оперативної техніки відповідають наступним вимогам наукової об'єктивності:

- по-перше, в основі їх створення лежать пізнані наукою закономірності (явище світла, магнетизму, хімічного впливу речовин і ін.);
- по-друге, багаторазове їх використання на практиці переконує у вірогідності результатів їх застосування;
- по-третє, точність, що забезпечує об'єктивність показників апаратури і гарантує об'єктивність отриманої з її допомогою інформації;
- по-четверте, ці технічні засоби відповідають природі безпосереднього пізнання (можливості безпосереднього сприйняття показань апаратури);

– по-п'яте, безпека їх використання [2, с.84].

Велику групу технічних засобів, що використовуються в умовах того чи іншого виду адміністративної діяльності (служби забезпечення громадського порядку, охорони, ДАІ тощо), прийнято відносити до технічних засобів адміністративних служб.

Існує ще одна група технічних засобів, яка обслуговує управлінську діяльність ОВС – це технічні засоби управління й оргтехніки (засоби передачі, обробки, накопичення, пошуку, аналізу інформації, обчислювальна, організаційна та інша техніка). Ця техніка використовується в усіх напрямках оперативно-службової діяльності ОВС у тісному зв'язку зі спеціальною технікою галузевих служб. Разом з тим специфіка управлінської діяльності ОВС є одним з чинників, що дозволяє розглядати зазначені технічні засоби як спеціальні [1, с.8].

Розподіл всіх науково-технічних засобів за названими групами є досить умовним, тому що більшість технічних засобів по суті має універсальний характер використання та використовується без змін у криміналістиці, оперативно-розшуковій чи адміністративній діяльності (кіно -, відео -, фото - аудіо - та інші пристрої). Головна відмінність, на наш погляд, полягає у тому, що досить сильно відрізняється тактика застосування науково-технічних засобів. Отже, відеотехніка, яка використовується під час проведення гласних слідчих дій, наприклад для фіксації свідчень підозрюваного на місці вірогідного скоєння злочинів, може бути використана перед цим при негласному документуванні протиправних дій тієї ж самої особи. В той же час використання відеокамер у діяльності чергової частини дозволяє віднести ці технічні пристрої до групи адміністративно-управлінської техніки. Тобто, більшість науково-технічних засобів, що використовуються в правоохоронній діяльності підрозділів ОВС, мають багатопрофільний характер. Загальним для них є те, що вони застосовуються з метою найбільш ефективної реалізації вимог діючого законодавства вирішенні завдань, що стоять перед правоохоронними органами.

Існування такої універсальної й разом з тим специфічної категорії науково-технічних засобів викликає появу більш широкої (універсальної) назви. На думку більшості сучасних вітчизняних та закордонних вчених, з якою ми теж погоджуємося, це термін «спеціальна техніка» [1, с.9; 19, с.86–92; 20, с.417–432].

Увесь загал спеціальної техніки складають матеріалізована і не матеріалізована категорії:

- матеріалізована – технічні засоби (прилади, пристрої, устаткування та їх комплекси);
- не матеріалізована – методи й тактико-технічні прийоми застосування цих засобів.

Виходячи із конструктивних особливостей, С.М. Новожилов поділяв спеціальну техніку на такі групи:

- спеціально сконструйована (прилади та пристрої, які спеціально створені для використання при проведенні оперативно-розшукових і слідчих дій та відображають їх специфіку);

– пристосована (пристрої, які функціонально пристосовані, але конструктивно не призначені для виконання окремих оперативно-розшукових та слідчих дій) [21, с.40–41].

Таким чином термін «спеціальна техніка» є деяким розмежувальним критерієм в тій чи іншій групі технічних засобів і характеризує більш вузьку групу засобів, що використовуються тільки в слідчій, тільки в оперативно-розшуковій та іншій діяльності ОВС. Зазначені технічні засоби включають в себе дійсно спеціальні, тобто «професійні» технічні засоби галузевих служб. Тому, під «спеціальною технікою» П.П. Артеменко розуміє науково обґрунтовану систему технічних засобів (пристроїв і пристосувань) і відповідних тактичних прийомів та методик їх ефективного застосування за умови суворого дотримання законності в боротьбі зі злочинністю, забезпеченні громадського порядку і громадської безпеки та виконання інших функцій, що покладені на органи внутрішніх справ [1, с.10]. Тобто, поняття «спеціальні технічні засоби» об'єднує групу криміналістичних та оперативних технічних засобів, котрі через їх пряме призначення, направленість конструктивних даних або тактичних особливостей використання мають «спеціальний» характер стосовно діяльності органів внутрішніх справ [22, с.3]. Схожої точки зору дотримуються і закордонні вчені [20, с.421–422]. Спеціальна техніка, на їх думку, це специфічний вид техніки, що використовується працівниками різних оперативних підрозділів у суворій відповідності до форм і методів, що встановлені до неї законодавством та підзаконними актами. Тому її можна визначити як систему криміналістичних та інших технічних засобів, що використовуються оперативними підрозділами у боротьбі зі злочинністю головним чином негласно при здійсненні ОРЗ за правилами, які регламентуються спеціальними нормативними актами. За допомогою спеціальної техніки можна здійснити:

– надійне та повне документування злочинних дій підозрюваних та реалізацію матеріалів, отриманих у ході проведення ОРЗ, у процесі доказування по кримінальних справах (негласно отриманих відбитків пальців рук тощо);

– ефективне проведення ОРЗ по виявленню осіб, які скоїли злочин, розшук злочинців (наприклад за допомогою пристроїв бачення у темряві; хімічних пасток; засобів радіозв'язку);

– своєчасне прибуття на місце події слідчо-оперативної групи (використання засобів зв'язку; спеціального автотранспорту тощо);

– виявлення і фіксацію речових та інших доказів у процесі проведення процесуальних дій (застосування пошукових пристроїв, засобів акустичного та візуального контролю, криміналістичної техніки тощо);

– належний рівень управління оперативними групами співробітників шляхом забезпечення швидкої передачі інформації, тісної взаємодії, мобільності та маневреності (наприклад, прихованих при застосуванні радіостанцій) [20, с.422].

Ми приєднуємося до цієї точки зору, але вважаємо за потрібне внести деякі уточнення та пропозиції:

1) більшість науково-технічних засобів та їх комплексів мають універсальний характер та використовуються без суттєвих змін різними правоохоронними органами;

2) при здійсненні оперативно-розшукової діяльності, яка носить як гласний, так і негласний характер, використовуються відмінні від усіх інших, специфічні технічні засоби та їх комплекси;

3) тактика застосування науково-технічних засобів при здійсненні негласних оперативних заходів є унікальною та не використовується практично в жодній з галузей науки та практики;

4) на сучасному етапі розвитку науково-технічних засобів, що використовуються для здійснення правоохоронної функції різними підрозділами органів внутрішніх справ, назріла гостра необхідність їх розмежування та детальної класифікації.

Тому ми пропонуємо всі науково-технічні засоби спеціального призначення, які використовуються для здійснення ОРД та в межах компетенції оперативних підрозділів ОВС називати «спеціальною технікою оперативно-розшукового призначення».

На основі проведеного наукового аналізу існуючих думок, і з огляду на вищевикладені сутнісні характеристики вважаємо за можливе навести власне визначення такої техніки: спеціальна техніка оперативно-розшукового призначення – це спеціальне розроблені або пристосовані для здійснення оперативно-розшукових заходів прилади, апаратура, пристрої та їх комплекси, хімічні речовини, допоміжне устаткування і засоби прикриття, а також методи і тактико-технічні прийоми їх практичного, переважно негласного, застосування в боротьбі зі злочинністю. У силу свого суто професійного призначення, цільової спрямованості, конструктивних даних, тактичних особливостей і спеціального нормативного регулювання вона має чітко виражений спеціалізований характер.

Список літератури: 1. Артеменко П.П. Спеціальна техніка: Курс лекцій. К., 2002. 2. Криміналістика / Под ред. проф. Р.С. Белкина, В.П. Лаврова, И.М. Лузгина. М., 1987. Т.1. Ч.2. Гл.7. 3. Нетреба В.А. Правовые, организационно-тактические вопросы получения оперативно-розыскной информации с помощью научно-технических средств и ее использование в раскрытии и расследовании преступлений: Автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. М., 1992. 4. Грамович Г.И. Вопросы применения научно-технических средств при расследовании преступлений: Автореф. дисс.... канд. юрид. наук. Мн., 1970. 5. Криміналістика: Підручник / За ред. акад. П.Д. Біленчука. К., 1997. Ч.2. Розд.3. Гл.5. 6. Салтєвський М.В. Криміналістика: Навч.- довід. посібник. К., 1996. Р.1. 7. Юнацький О.В. Криміналістична техніка, її значення і місце в системі техніко-криміналістичного забезпечення розкриття та розслідування злочинів // Вісник Запорізького юридичного інституту: Науково-практичний збірник. Запоріжжя, 1998. Вип.2. 8. Вольнский В.А. Криминалистическая техника: наука-техника-общество-человек. М., 2000. 9. Артеменко П.П. Правовые и тактические основы комплексного применения технико-криминалистических средств и систем телеуправления в оперативно-розыскной деятельности: Автореф. дисс.... канд. юрид. наук. М., 1988. 10. Гребельский Д.В. Оперативная техника: Лекція. М., 1981. 11. Предупреждение и раскрытие преступлений оперативными аппаратами органов, исполняющих наказания: Учебник / Под ред. Н.С. Артемьева. Рязань, 1993. 12. Оперативно-розыскная деятельность органов внутренних дел: Общая часть / Под ред. В.М. Аتماжитова. М., 1990. 13. Лысов Н.Н. Фиксация доказательственной информации при раскрытии преступлений. М., 1996. 14. Оперативно-розыскная деятельность

органов внутрішніх дел. Термины и определения: Учебное пособие. К., 1988. 15. Орлов Ю.Ю. Види оперативної техніки // Вісн. Ун-ту внутр. справ. Х., 1999. 16. Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ: Заг. частина: Підручник / Е.О. Дідоренко, І.П. Козаченко, Я.Ю. Кондратьєв та ін.; ред. Л.В. Бородича. Луганськ, 1999. Т.1. 17. Бандурка О.М. Оперативно-розшукова діяльність. Частина I: Підручник. Х., 2002. 18. Сапальов В.П. Отримання оперативно-розшукової інформації з використанням спеціальних технічних засобів підрозділами оперативної служби (теоретико-правові та організаційно-тактичні основи): Автореф. ... канд. юрид. наук, Х., 2002. 19. Технические средства управления и специальная техника: Учебное пособие / Под ред. проф. А.П. Полежаева. М., 1991. Разд.2. 20. Оперативно-розыскная деятельность: Учебник / Под ред. К.К. Горяинова, В.С. Овчинского, А.Ю. Шумилова. М., 2001. 21. Новожилов С.М. Некоторые вопросы использования специальной техники // Легализация оперативно-розыскных данных в уголовном процессе: Сбор. науч. трудов. Горький, 1979. 22. Комаров А.И. Правовые основы применения криминалистических, оперативных и специальных средств: Лекция. К., 1976.

Надійшла до редколегії 18.05.04

Б.І. Петрів

ОСНОВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ НА ВОДНОМУ ТРАНСПОРТІ

Одним з основних компонентів системи безпеки є комплекс правових норм, що регламентують діяльність по її забезпеченню в різних напрямках.

Головною метою системи забезпечення громадської безпеки є створення і підтримка необхідного рівня захищеності об'єктів громадської безпеки. Держава у цьому зв'язку здійснює свої обов'язки по охороні та захисту відповідних суспільних відносин через систему державних органів – суб'єктів безпеки, діяльність яких урегульована комплексом правових норм. Одним з основних ознак державного органу є те, що він утворюється і діє відповідно до законодавства. Таким чином, для реалізації мети діяльності по забезпеченню громадської безпеки необхідні розробка і прийняття системи правових норм, що регулюють відносини в зазначеній сфері.

Правові норми впливають на суспільні відносини в сфері громадської безпеки, надаючи їм відповідний соціальний характер.

Правове регулювання діяльності суб'єктів громадської безпеки на водному транспорті здійснюється за допомогою різних галузей права, тому що ця діяльність має комплексний характер і міжгалузеве значення. Система правових норм утворює правовий режим суспільних відносин у сфері перевезень.

Особливе місце в правовому забезпеченні роботи водного транспорту належить нормам адміністративного права. Вони є організуючим і керуючим елементом у діяльності водного транспорту, що пояснюється низкою фактів.

По-перше, нормами адміністративного права регулюється найзначніша частина суспільних відносин у сфері громадської безпеки. Їхніми джерелами є закони і підзаконні акти, що визначають статус суб'єктів безпеки та інших учасників суспільних відносин у сфері забезпечення громадської безпеки, правила поведінки, заборони, що забезпечують безпеку для життя, здоров'я, майна людей, відповідальність за діяння проти громадської безпеки.